

פרשת פקודי

וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, אֶת הָאֹהֶל וְאֶת כָּל כְּלָיו, קַרְסָיו קַרְשָׁיו בְּרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדְנָיו (לט, כג)

"הכל תלוי במנוע"

אם תפעיל אותו באחוזים גבוהים, תצליח!

לכאורה נראה שהפסוק הזה עוסק בהעברת "מידע היסטורי" תמים ופשוט. אך כאשר מתעמקים בפסוק כהוגן ומטילים עוגן בכל מילה שבו ובוחנים גם את מה שמסתתר בין המילים, מגלים לפתע שבפסוק הזה מסתתר עולם ומלואו וגנוז בו יסוד אביר אדיר כביר ונדיר, ולא נגזים אם נאמר שמדובר במידע שהוא הלב והתמצית של כל היהדות. מה כוונת הסופר והמשורר?

מבואר בחז"ל שקרשי המשכן היו כבדים עד מאוד, והקמת המשכן הייתה מלאכה סבוכה שלא היה בכוחו של אף אחד לבצע אותה.

נציין רק שהמידות של כל קרש מקרשי המשכן היו 75 ס"מ רוחב על 50 ס"מ עובי על 5.5 מטר גובה, ובנוסף לזה היה גם זהב שציפה את הקרשים.

במילים יותר פשוטות, כל קרש הכיל בערך שתי קוב עץ, וכבר ידוע שמשקל סגולי של קוב עץ נע בין 500 ל-800 קילו, (תלוי בסוג העץ וכמות הלחות שבו).

שורה תחתונה - כל קרש מקרשי המשכן שקל בערך טון פלוס!

אין פלא שרש"י הקדוש כותב על קרשי המשכן את המילים הברורות הבאות: שלא היה יכול להקימו שום אדם, מחמת כובד הקרשים. שאין כוח באדם לזקופן (רש"י ל"ט ל"ג).

והשאלה נשאלת: אם התורה מעידה שאין כוח לאף אחד לזקוף את קרשי המשכן ולחבר אותם, כיצד באמת הצליח משה להקים את המשכן?

המדרש פותר לנו את החידה הגדולה הזו - וזה אף מובא ברש"י על המקום: משה כלל לא הפעיל כוח ולא הוצרך להוציא שום אנרגיה בפרויקט סבוך זה. פשוט הוא הניח את ידיו על הקרשים ועשה תנועה של "כאילו מזיז" אותם, וה' כבר דאג לשאר ועשה נס ופלא והקרשים קמו וניצבו מאליהם במקום הנדרש, בהתאם לתבנית ולתוכנית שמשה נתבקש לעשות (רש"י שם).

כמובן שהידיעה הזו מעניינת וכעת הפרשייה מתבהרת והתמיהה מתיישבת, אלא שבכל זאת יש כאן איזו נקודה קטנטונת הטעונה ביאור ובירור:

לשם מה בכלל ציווה ה' את משה להניח את ידיו על הקרשים ולעשות תנועה של "כאילו מרים אותם"? מדוע ה' לא עשה נס שהקרשים יזדקפו מאליהן גם ללא מגע ידיו של משה?

האמת היא שאת השאלה הזו אנו רוצים להפנות גם על "עשיית המנורה"...

בורא עולם ציווה את משה לעשות את המנורה מהרבה פריטים (כפתורים, גביעים, קנים, פרחים...), וה' ציווה לעשות את כל המפרט הזה מזהב וממקשה אחת - ומובא בחז"ל שמשה נתקשה בעשיית המנורה והוא לא ידע איך להתמודד עם הפרויקט הגדול הזה. ואיזה פיתרון הציע לו ה'? "השלך את הזהב לאש, והמנורה תיעשה מאליה" בדרך נס (שמות כ"ה ל"א רש"י), וגם כאן אנו שואלים את אותה שאלה:

מדוע ה' ביקש ממשה להשליך את הזהב לאש? מדוע הבורא לא עשה נס עוד יותר גדול - שאונקייט

פרשת פקודי

הזהב תהפך למנורה גם בלי שמשא יזרוק אותה לאש?

אותה קושייה קשה גם על הסיפור שמופיע בתנ"ך עם אלמנתו של עובדיה הנביא שבאה לאלישע וסיפרה לו על מצבה הכלכלי הקשה, עד כדי כך שמרוב חובות ואי יכולת לעמוד בפירעון - אחד הנושים בא לקחת את שני בניה לעבדים, והיא מבקשת מאלישע הנביא שיעזור לה לצאת מהמצב הקשה.

מע אלישע את הסיפור הכואב, ושאל את האלמנה: אולי יש לך איזה נכס או רכוש שניתן למכור אותו ולפרוע באמצעותו את החובות? והאלמנה משיבה שאין לה בבית כלום, חוץ מאיזה כוס חד פעמית עם קצת שמן.

באותו רגע ציווה אלישע על האלמנה לארגן ולהשאיל כלים ריקים כמה שיותר, והוא לקח את כוס השמן והחל ליצוק ממנו לתוך הכלים- & והשמן נבע וזרם ולא נגמר והספיק למלא את כל הכלים שהאלמנה הכינה, עד שהגיע שלב שכבר לא היה באזור עוד כלים ריקים - ובאותו רגע & הנס נעצר והברכה עזבה את כוס השמן, ולאחר החביתה הראשונה - נגמר השמן שבכוס.

כולם מכירים את המשך הסיפור... & שלאחר מכן לקחה האלמנה את כלי השמן המלאים ומכרה את השמן שבהם והצליחה על ידי זה לפרוע את כל חובותיה, ועוד נשאר לה כסף לחיות הלאה בשנים הבאות (מלכים ב', ד' א' - ח').

ושוב מתפרצת ועולה וזועקת וממריאה השאלה הנ"ל, אך הפעם בעוצמה הרבה יותר גדולה!

מדוע אלישע הנביא הטריח את האלמנה לארגן כלים ריקים ולטפל בכל נושא המכירה של השמן ולנהל את כל הפרויקט העצום הזה? להשאיל כלים... למלאות... לאחסן אותם... לסחוב הכל לשוק... להתאמץ ולמכור... למה הוא לא לקח את כוס השמן ובירך אותה בברכה המפורסמת "שלא ייגמר לעולם", ואז הייתה האלמנה הולכת עם הכוס הקומפקטית לשוק ומוזגת ללקוחות כמה שירצו - והיו לה חיים הרבה יותר קלים?

על כל השאלות הללו, יש תשובה אחת. אומנם התשובה מאוד פשוטה, אלא שבתוכה גלומה כל עבודת ה' של האדם היהודי:

יהודי מתוק, יהודי חמוד, נקלעת לבעיה? אתה עומד בפני פרויקט סבוך ואינך יודע איך להתמודד איתו?

הסר דאגה מליבך! אתה לא לבד, בורא עולם הרחום והחנן נמצא איתך והוא כבר יעזור לך להתמודד עם המצב ולהתגבר על הבעיה והתקלה.

אלא שבורא עולם מבקש ממך בקשה אחת ופשוטה: יהודי יקר, אל תשב על כסא נוח ותחכה שאני אעשה עבורך את כל העבודה, והישועה תגיע אליך עד לפה!

לפחות תשתדל ותתאמץ כפי כוחך ותעשה את מה שאתה כן יכול, ואפילו אם מדובר במשהו קטן - תעשה אותו בשלמות ואל תתעלם ממנו, ואני הבורא כבר ידאג לשאר.

משה משה! אתה לא יכול להרים את קרשי המשכן? זה מעל לכוחות שלך? אין בעיה. אבל לפחות תשים את היד על הקרשים ותעשה תנועה של "כאילו סוחב", תעשה את המעט שאתה כן יכול, ואני הבורא ידאג כבר שהמשכן יעמוד מאליו בדרך נס.

פרשת פקודי

לעשות מנורה אתה לא יכול? לפחות תזרוק את הזהב לאש ותתיך אותו, תבצע את מה שאתה כן יכול, ואני כבר ידאג לשאר.

אלמנה יקרה! נקלעת למבוי סתום ואת רוצה עזרה על בסיס נס ומופת? אין בעיה. אבל... מה שאת כן יכולה לעשות - תעשי, והשאר כבר יושלם בדרך נס.

זו נקודה עמוקה עד מאוד, משום שהיא ההגדרה המדויקת של כל עבודת ה' של האדם היהודי.

בורא עולם לא מבקש מהאדם לעשות מה שאי אפשר, וגם אם נראה לאדם שיש איזו מצווה שגדולה עליו בכמה מידות ולא נראה לו שביכולתו להתמודד עימה, אל לו להתייאש!

עליו להתחיל להמריא בהר ה' ולטפס בסולם העולה בית אל, להשקיע את המעט שהוא כן יכול, ובורא עולם כבר ידאג לכל הפיניש - ויעזור לאדם להגיע אל השלמות ולכבוש את הפסגה.

על פי זה אנו זוכים להבין פאן נוסף בדברי התנא במסכת אבות שאמר כך:

(1 לא עליך המלאכה לגמור, (2 ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה (אבות ב' ט"ז).

כל מי שקורא את המשפט הזה והשכל זורם בראשו והמוח פעיל בקודקודו, בטוח שיש כאן סתירה בין המשפטים - וההיגיון בהם מאוד תמוה!

משום שאם אין האדם מצווה לגמור את המלאכה, אם כן מה הטעם בכלל שיתחיל אותה? מצד שני למרות שהאדם לא מחויב לגמור את המלאכה - התנא מודיע שאין לו רשות להתבטל ממנה. ומה הטעם בדבר?

על פי הנ"ל, הכל מובן.

תתחיל במלאכה, תעבוד את ה' כפי כוחך - ואל תיבהל מגודל המשא והפרויקט, משום שלא עליך המלאכה לגמור וה' כבר ידאג שהכל יסתדר ויושלם.

כעת כבר מובן מדוע אין אתה בן חורין ליבטל ממנה. שהרי בסופו של דבר המלאכה הרוחנית שלך תושלם ויגיע ממנה שבח נפלא לבורא עולם, ואין לך רשות למנוע את "הכבוד שמים" הזה.

ברשות הרבים וברשות היחיד וברשות בעל הבית והמסובים - נעמיק מעט יותר את הדברים, ונגלה את האור הגנוז המסתתר בהם.

חז"ל הקדושים התבטאו במשפט הבא: "בא ליטהר - מסייעים אותו" (שבת ק"ד ע"א). אדם שיש לו רצון טהור וזך והוא חפץ לעבוד את ה' - אך יש לו כל מיני הפרעות ומניעות, עליו להתחיל בעבודה מתוך מסירות נפש, ובורא עולם כבר יעזור לו להתגבר על כל המכשולים, ולהתקדם ולהתקדש בשלמות.

אלא שהשאלה נשאלת: מדוע נקטה הגמרא את הביטוי "בא ליטהר - מסייעים אותו", ולא "מסייעים לו"?

חכמנו מגלים לנו כאן פנינה מאוד עמוקה - שלא כולם יכולים להבין אותה, ואשרי מי שיבין זאת.

אדם שבא להיטהר ולהתקדש והוא משקיע מעצמו בעבודת ה', בורא עולם שמח בו ופותח בפניו שערי שמים ומרעיף עליו סוכריות ושפע ונותן לו הרבה סייעתא דשמיא, כדי שיוכל להתקדם ולהתקדש עוד ועוד.

פרשת פקודי

אלא שהאדם לא מקבל סתם "עזרה חיצונית", ולא נותנים לו עוד איזה מנוע רוחני שיסייע לו, אלא "מסייעים אותו". פירוש:

את אותו מנוע שהוא הפעיל, את אותו מאמץ שהוא תרם, את אותה חתיכה שהוא תרם מעצמו, את זה מגדלים והופכים למושלם.

תרמת מנוע של 60% מאמץ? תקבל עוד כוחות וכלים רוחניים שיעזרו למנוע הזה להתרומם עוד ועוד ולהמשיך בלדהור ולהפליג בדרך העולה בית אל, אבל... זה יהיה במינון נמוך, בהתאם למנוע הקטן שהשקעת.

תרמת מנוע של 100% מאמץ? הכוחות הנוספים והכלים הרוחניים שתקבל יהיו בהתאם, ברמה הגבוהה של 100%, ובעזרת ה' תזכה להגיע לשלמות הגדולה ביותר.

את אותם אחוזים שהשקעת מעצמך, & את זה הבורא משכלל ומקדם...

זה התירוץ על הקושיא שיש להרבה אנשים בראש - קושיא שהם לא בדיוק מוצאים עליה מענה, ונעלה רגע את הקושיא הזו לבמה ונשתף בה את כולם:

מדוע יש אנשים שבנערוותם היו דלים ורדודים בהבנה ובצורת החשיבה ואף אחד לא האמין שהם יגיעו לגדולות, ולמרבה הפלא הם הפתיעו את כולם והפכו לתלמידי חכמים מופלגים בעלי עיון עמוק ותפיסה חדה ומחברי ספרים נפלאים והפכו לדיינים נכבדים, ואילו אני המוצלח שהייתי חכם גדול ובעל כישרון מבריק ומפליג - לא הצלחתי כמו שהם הצליחו...? מהו סוד ההצלחה שלהם...?

התשובה כנ"ל: כל מי שעובד את ה', זוכה לקבל סייעתא דשמיא וכוחות נוספים ומוגדלים. אלא שהבורא מפתח לאדם את אותו מנוע שהאדם יצר. וכיוון שאותם אלו שהיו קשיי תפיסה ונ"ל הבנה נאלצו להשקיע הרבה מאוד בעבודת ה' ובלימוד התורה שלהם, במילים אחרות... הם השקיעו מנוע יותר חזק, מנוע של 100% מאמץ, לכן הסייעתא דשמיא שלהם גם הייתה של 100%. אך בגלל שאתה היית פיקח ומוצלח ובעל תפיסה חדה וזיכרון משובח - השקעת רק מנוע של 60% מאמץ, לכן הסייעתא דשמיא שקיבלת היא בהתאם, ברמה של 60%.

בשביל להבין את הדברים כהוגן ולחדד מעט את ההבנה - נעלה כאן סיפור קטן עם מסר גדול, סיפור שסיפר הרב גרשון אדלשטין בשיחה (יום ג' תרומה תשע"ב).

פעם אחת ישב רבי אברהם ישעיהו קרליץ המכונה "החזון איש" ללמוד בבית הכנסת, ולפתע הוא התעלף וראשו נשטט על הגמרא - והאנשים שהיו סביבו נבהלו וחרדו לשלומם.

כעבור מספר רגעים נכנס החברותא של החזון איש לבית הכנסת והוא ראה את בהלת האנשים, והוא הרגיעם שהכל בסדר - ולא מדובר בדבר חריג.

הוא הסביר להם שהרבה פעמים החזון איש מפעיל מאמץ גדול בשעת הלימוד - עד שכוחותיו אוזלים והוא מגיע לעילפון, וכעבור זמן מה הוא מתאושש וחוזר לעצמו. וכך היה.

נו, אם כזה מנוע הפעיל החזון איש בשעת הלימוד, אם הוא השקיע בעבודת ה' כל כך הרבה כוחות ומאמץ

פרשת פקודי

ומסירות נפש "פשוטו כמשמעו", זה פלא שהוא זכה להגיע לעוצמה המושלמת והמפרסמת שהייתה לו?

עד כאן הרחבנו את הנקודה "שה" מבקש מהאדם לעשות את מה שהוא כן יכול, והוא כבר דואג לכל השאר". אך כאן המקום לעשות איזה עדכון קטן למשפט הזה, עדכון מאוד חיוני:

ה' לא עוזר לאדם, אלא ה' עושה הכל - והאדם לא עושה כלום! האדם הוא רק בובה בתיאטרון, והבמאי שמאחורה מושך בחוטים ומפעיל את כל המערכת. כאשר יודעים זאת וחיים ונושמים את הרמה הגבוהה הזו, אזי אין דבר יותר משמח מזה. מדוע?

משום שמתברר שלא משנה מי אנחנו ולא חשוב גם כמה כלים ה' נתן לנו. יהיו הנתונים אשר יהיו - אין להם כל קשר להצלחה הרוחנית שלנו, ובעצם הכל תלוי רק "בהשקעה ובמסירות שלנו לבורא" ובאחוזי המאמץ וגודל המנוע שאנו מוכנים להשקיע בעבודת ה'.

אם נשקיע 100% מעצמנו - ה' כבר יהפוך את זה למושלם ביותר, שהרי הבא ליטהר מסייעים אותו. ואם עדיין לא הגענו אל השלמות ולא כבשנו את הפסגה בעבודת ה' - כנראה שלא הקרבנו מספיק אחוזים מעצמנו בעבודת ה', ואם יש לנו תלונה על "חסר הצלחה" - עלינו להפנות את האצבע המאשימה... אלינו.

את הנקודה הזו אנו רואים גם בשמות הפרשה "ויקהל פקודי", על פי תורת הגימטריה.

ויקהל פקודי גימטריה 352 (עם הכולל) 8 הכל בידי כל אדם יהודי
לטוב או למוטב גימטריה 352

פירוש: מי שמשקיע בעבודת ה' - מצליח. ואם האדם לא בדיוק מצליח, סימן שהוא לא משקיע מספיק. וכן בעבירות. מי שמתאמץ ונזהר מכל מכשול - מצליח, שהרי הבא להיטהר מסייעים אותו. ומי שלא בדיוק מצליח להתמודד עם העבירה, סימן שהוא לא משקיע מספיק במסירות נפש - ובעצם הוא בתוך המשבצת של "הבא ליטמא פותחין לו" (שבת ק"ד ע"א).

מי שמתבונן בדברים הללו יכול לשאוב מהם הרבה עידוד ולהתחזק מאוד כנגד יצר הרע, ולהינצל מכל יאוש וקשקוש. שהרי מתבררים פה שתי נתונים מוצקים:

(א) נתוני השטח כלל לא משנים - ובעצם הכל תלוי בגודל המאמץ שהאדם משקיע בעבודת ה', ומי שיתאמץ עד הסוף יצליח להגיע אל השלמות ולהעפיל עד הפסגה - אפילו אם הוא דל כלים ונתונים. מצד שני מי שיתאמץ רק "מעט" - לעולם לא יגיע אל השלמות, אפילו אם יהיו לו את הנתונים הכי טובים.

(ב) גם אם האדם עומד בפני פרויקט גדול בעבודת ה' ונראה לו שהוא לא יוכל להתמודד עימו - אל ירתע, ואם הוא יתחיל ויעשה את המעט שהוא כן יכול - ה' כבר ידאג לשאר ויסייע לו להגשים את החלום והשאיפה הקדושה, כמו שראינו שהבטיחה הגמרא שהבא לטהר ולהיטהר זוכה לסייעתא דשמיא, ובעצם זה מה שהבורא מצפה שהאדם יעשה.

שיתחיל לזוז... שיתחיל להתאמץ... ואל יבהל מגודל הפרויקט - שהרי לא עליו המלאכה לגמור - והבורא עולם כבר ידאג להוביל אותו להגשמת השאיפה הקדושה - באורח נס ופלא. נו, זה לא מעודד?

פרשת פקודי